

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski List“ izhaja 5 in 20 dan vsakega meseca;
ako je ta dan praznik, izide dan poprej.
Velja za celo leto 1 gld., za pol leta 50 novč.

Uredništvo in upravništvo mu je v Trstu,
Via Fabbri št. 7. — Nefrank. pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo. — Cena za inserate po pogodbi.

Tečaj I.

V TRSTU, dné 5. oktobra 1893.

Št. 19.

Načrti I. slov. katoliškega shoda.

Pojasnili smo v prejšnjih številkah, kolikor se nam je zdelo potrebno, resolucije gledé ljudskih in srednjih šol, ter utemeljevali posamezne točke.

Katoliški shod pa ni smel ostati samo pri teh šolah, ampak je moral obrniti svojo pozornost tudi na višje šole, ker na teh prav za prav se izobražujejo mladenči, ki imajo potem v javnem življenju največji upljiv na vse sloje ljudstva. Iz teh šol nam prihajajo vsi profesorji srednjih šol in učiteljišč, kjer podučujejo in odgojajo našo mladino v onem duhu, katerega so se sami nauzeli na vseučilišču. Od tam prihajajo naši zdravniki, ki živé v tesni zvezi z ljudstvom, tam se šolajo oni, ki zavzimajo potem odlična mesta v službi kot odvetniki, sodniki in drugi visoki uradniki. Torej vsi oni omikanci, ki imajo največjo moč in upljiv, dovršili so svoje študije po visokih šolah. Iz tega je pa razvidno, kako važnega pomena so vseučilišča za vse javno življenje.

Vážnega pomena so pa te šole še posebno gledé na vero in na versko življenje ljudstva. Po mestih in po deželi živé in javno delujejo možje, profesorji, zdravniki, sodniki, odvetniki itd. In ti so, da tako rečemo, prve glave, katere vsi vidijo, na katerih se vsi uzgledujejo. Ti možje torej bi morali prvi ljudstvu dati pravi izgled krščanskega življenja, od njih bi se moralo ljudstvo učiti vestno spolnovati tudi svoje verske dolžnosti, po izreku: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega“. Ako se pa ti gospodje na višjih šolah niso učili Boga spoznavati, ampak so morda še ono malo vere, kar so je prinesli s seboj iz srednjih šol, tam zapravili, ter Boga zatajili, kako naj se ljudstvo od njih uči „dati Bogu, kar je božjega!“

Mi, katoličani, zahtevamo torej in sicer po vsej pravici, da morajo biti naša vseučilišča krščanska, a ne brezverska, in avstrijski katoličani ne smejo mirovati, dokler se ne prevestrojijo sedanja vseučilišča na verski podlagi ali pa se jim ne dá vsaj eno čisto katoliško vseučilišče. Zakaj drugače bo vsaka borba, da se oživi in utrdi katoliška zavest med ljudstvom, brezuspšna, zato ker malo koristi nižjemu ljudstvu prigovarjati, naj po veri živi, ako ima na svojih predstojnikih v tem oziru najslabši izgled. Ali se ne izgovarja lahko priprost človek, n. pr.: Čemu bom hodil še ob nedeljah v cerkev, saj tudi ti gospodje ne gredó; ako oni lahko brez Boga živijo, bom pa jaz tudi! In navadno se toži, da je versko življenje splošno naj-

slabše po tistih krajih, kjer je največje število takih omikancev, ki se za Boga ne zmenijo.

Katoliška Cerkev pa nima samo zategadelj pravice zahtevati katoliško vseučilišče, ker ima dolžnost skrbeti, da ohrani ljudstvu sv. vero; ampak ima tudi utemeljeno zgodovinsko pravo do vseučilišč, ker jih je ona prva ustanovila, ter so bile njena prava lastnina, katere pa se je pozneje država polastila; ta je pa iz katoliških napravila brezverska vseučilišča. Tako se je povsem izpodkopal pravi namen visokih šol: mesto, da bi iz njih prihajali verni sinovi katoliške Cerkve, ter pogumni boritelji za njene svete nauke in pravice, prihajajo uprav iz teh šol njeni najhujši nasprotniki, ki zaničujejo njene nauke, teptajo njene pravice.

Potreba katoliških vseučilišč se iz rečenega dovolj jasno razvidi. Pa kako je dobiti? Ali naj se že obstoječa vseučilišča preosnujejo v katoliškem zmislu? To bi bilo pač najboljšo delo in menda tudi najbolj kratka pot, da dobimo katoliška vseučilišča, da bi le resno hoteli se tega dela lotiti oni, kojim je izročena sedaj skrb za vseučilišča. Toda — upanje, da bi se to sedaj zgodilo, namreč da bi država hotela preosnovati vseučilišča v duhu katoliške vere, to upanje moramo imenovati za sedaj — prazno! Zakaj? Zato, ker se je brezverski duh že tako globoko zajedel v javne ustanove, ter s toliko močjo se polotil zlasti onih učenjakov, ki predavajo svoje nauke po naših vseučiliščih, da se na tako preosnovo sedaj skoraj ne dá ni misliti.

V dokaz navedemo tu le nekaj besed č. g. dra. Lesarja, poročevalca o visokih šolah pri kat. shodu:

„Leta 1880. — novejših podatkov nisem imel pri rokah, bržkone so še žalostnejši — je bilo med profesorji dunajske medicinske fakultete 51 židov in skoro prav toliko židovskih profesorjev-juristov. Židje torej učé naše sodnike pravico; židje učé naše medicine, kako naj skrbé za naše dušno in telesno zdravje. Zato ni čuda, da so zdravniki z malo častnimi izjemami meterijalisti, trdeči, da človek nima duše; kar se ne more rezati ali sekati z anatomsčnim nožem, ali kar se ne dá tehtati s kemično tehtnico, tega sploh ni.“ (Sporočilo str. 59.)

Tako č. g. poročevalec. Iz njegovih besed posnemamo, da bi se dalo vseučilišče, na katerem deluje toliko kat. veri nasprotnih močij, le z velikim naporom preustrojiti. Ako pa še pomislimo, da javnih razmer pri nas, kakor tudi drugod, ne odločujejo pristni katoličanje, ampak našej sv. veri in katoliški

Cerkvi več ali manj nasprotni možje, potem moramo priznati, da bi bila sedaj preosnova visokih šol celo nemogoča.

V ožgled tem žalostnim odnošajem je toraj sklenil kat. shod to-le resolucijo:

„1. Ker ni upati, da bi se sedanje visoke šole kmalu preosnovale v verskem smislu, ali da bi se ustanovljale nove državne visoke šole, osnovane na podlagi katoliške vere, podpirajo naj Slovenci društvo za ustanovitev svobodnega katoliškega vseučilišča v Solnogradu, od katerega pričakujemo, da bode „zasnovalo nekaj slovenskih vseučiliščnih stolic“.

To društvo je bilo ustanovljeno l. 1884. v Solnogradu, ter v podporo priporočeno od Nj. Svetosti Leona XIII. in dvakrat od avstrijskih škofov, enako tudi od katoliških shodov na Dunaju in v Lincu. To vseučilišče je torej važna zadeva vseh pravih katoličanov v Avstriji, tedaj tudi Slovencev.

Zakaj pa naj bi tudi mi Slovenci pomagali na noge spraviti vseučilišče v Solnogradu, ki bode itak vsaj večinoma nemško? Zakaj priporoča slovenski kat. shod to vseučilišče in ne dela rajše na to, da se bi ustanovilo vseučilišče slovensko v Ljubljani? Zakaj naj pi pošiljali slovenski stariši svoje slovenske sinove v nemški Solnograd na vseučilišče?

Ti so nekateri pomisleki, katere so imeli in imajo mnogi Slovenci proti namerovanemu vseučilišču. In te pomislke velja jemati v poštev, ker se gre za našo slovensko narodnost, za katero se nam je treba uprav sedaj toliko boriti.

Najprvo moramo tu izjaviti, da te zadeve, namreč katoliškega vseučilišča v Solnogradu, ne sodimo in tudi ne smemo soditi iz čisto narodnega stališča, zato, ker je to vseučilišče **skupna** zadeva

vseh avstrijskih katoličanov, ne pa avstrijskih Slovencev, Nemcev, Italijanov itd.; torej se moramo postaviti gledé te zadeve na versko, t. j. katoliško stališče.

Pa s tem prezirate, zanemarjate, zatirate slovensko narodnost, jo mečete v „žrelo nemškemu molohu!“ Tako se nam bo očitalo. Bódi! In vendar smelo trdimo, da ne bo katoliško vseučilišče v Solnogradu, ako se bo ustanovilo, če tudi bi imelo biti čisto nemško, česar mi ne želimo, nič več škode napravilo slovenski narodnosti, kakor jo napravijo sedanje nemške univerze na Dunaju, v Gradcu in Inomostu, na katerih se šolajo menda vsi slovenski visokošolci, in na katerih so se učili tudi oni, ki veljajo za prvobornike slovenskega naroda, n. pr.: Bleiweis, Razlag, Stritar, Jurčič, Tavčar in drugi. Ako so ti gospodje zvesto ohranili svoj narodni čut in jezik, smemo misliti, da tudi prihodnje katoliško vseučilišče v Solnogradu ne bobe napravilo iz slovenskih visokošolcev narodnih poturic.

Sicer pa radi priznamo, da je povse opravičena tudi želja po slovenskem katoliškem vseučilišču. A ta želja, dasi povse opravičena, ostati bode morala vendar le želja, vsaj toliko časa, da dobimo slovenske srednje šole, katerih dosedaj žalibog še nimamo. Slovensko vseučilišče brez slovenskih srednjih šol je enako nespametna misel, kakor če bi hotel kdo splezati vrh strehe brez lestve. Torej priborimo si najprvo slovenske gimnazije, potem bo čas misliti na slovensko univerzo. Za sedaj pa se moramo zadovoljiti s tem, kar je mogoče doseči, v našem slučaju s katoliško univerzo v Solnogradu, s pogojem, da nam ustanovi tudi nekaj slovenskih stolic. Zato pa želimo društvu za ustanovitev te prepotrebne univerze najboljših uspehov.

Sv. Oče Leo XIII.

Volitev rimskega papeža.

Sedmega februarja 1878. raznašal je telegraf po vsem svetu žalostno vest o smrti velikega papeža Pija IX. Povsod so se vprašali, kaj bo zdaj? In po pravici, ker razmere so se v Italiji močno spremenile in sovražstvo do Cerkve in rimskega papeža je močno naraslo. Vsi so obračali oči na „Camerlenga“ Pečija, ki je začasno vodil sv. Cerkev in skrbel za izvolitev novega papeža.

Prva modra skrb Pečijevega je bila, da bi se laška vlada se svojimi vojaki nikakor ne mešala pri Pijevega pogrebu. V ta namen je določil, da se truplo Pijevo razpostavi v Cerkvi sv. Petra in ne v majhni kapeli Sikstinski, katera je v Vatikanu, ker tukaj bi se vlada gotovo vtikala se svojimi bajoneti radi preoblega ljudstva, ki bi drlo v Vatikan!

Pogreb Pija IX. se je vršil sedem dni po smrti v najlepšem redu. Odločili so mu mesto v cerkvi sv. Petra. — Pij IX. je bil mož velikega razuma, trdne in nevpogljive volje, ter dobrotljivega in vsmiljenega srca. Njegovo ime bo zapisano se zlatimi črkami v zgodovini. Proglašenje brezmadežnega spočetja Marije Device, syllabus, velika množica obnovljenih in z nova ustanovljenih škofijskih stolic, vatikanski koncilj itd. so velike zasluge Pija IX.

Že v drugi dan smrti papeževe zbrali so se kardinali k skupnemu posvetovanju. Posvetovali so se o volitvi novega rimskega papeža. Gregor X. je določil na Lijonskem koncilju (1242), da morajo rimski kardinali čakati deset dni po papeževi smrti, na druge kardinale, ki so po vsem katoliškem svetu. Po resnem premišljevanju so se kardinali zjedini, da naj se papež voli v Rimu in ne v kakem drugem mestu.

Tukaj hočemo povedati način, kako se voli dandanes rimski glavar po starodavnih določitvah sv. Stolice in kako se je volil Leon XIII.

Volitev se vrši na zaprtem stanovanji, ki ne sme imeti nobene zveze z zunanjim svetom. To od vseh strani zaklenjeno in od vsega sveta ločeno stanovanje se imenuje v latinskem jeziku „Conclave“. „Conclave“ mora imeti sobe za vse kardinale. Noben kardinal se ne sme oddaljiti, dokler se nov rimski papež ne izvoli. „Conclave“ ima v časih tudi kuhinjo in vso potrebno hrano za kardinale in druge služabnike in varuhe.

Kje je ta pot pripravil „Camerlengo“ „Conclave“ za vse kardinale? V Vatikanu! Najel je petsto delavcev in deset dni po papeževi smrti je bilo v Vatikanu že vse pripravljeno. Za volilno sobo je odločil Sikstinsko kapelo v Vatikanu. Dal je napraviti tudi kuhinjo in priskrbeti vso potrebno hrano, da bi se „Conclave“ z nobenim izgovorom

ne odprl. V Sikstinski kapeli je priskrbel vsakemu kardinalu svoj sedež, mizo, papir, pero in črnilo za volitev.

Koliko glasov je treba, da se papež izvoli? Treba je dveh tretjin! Volilno pravico pa imajo sami kardinali.

Ob peti uri 18. februarja popoldne je bila napovedana prva seja. Kardinala Amat-a so nesli na postelji v „Conclave“. Kardinala Morichini-ja sta morala dva spremljevalca podpirati; prav tako tudi kardinala Caterini-ja. „Camerlengo“ Peči pride v spremstvu štirih švicarskih vojakov. Vsi ga pozdravljajo, vsi se danes pozorno ozirajo nanj! Peči je mož sicer majhne postave, medlega obraza, pa bistrega očesa, trdega značaja, globokega razuma in dobrotljivega srca.

Pri sv. Petru vdari kladvo peto uro! Kardinali zbrani iz celega sveta v „Conclave“ zapojejo „Veni Creator“, t. j. Pridi sv. Duh“ in gredo v procesiji v Sikstinsko kapelo.

Odpevši „Veni Creator“ pokleknejo kardinali in molijo. Gledalci morajo zdaj zapustiti Vatikan in vrata pri kapeli se zapro. Kardinali se podajo na svoje sedeže. Zdajci zazvoni „Ave Marijo“. Obrednik ali ceremonist zakliče vsem, ki so še ostali v kapeli razun kardinalov v latinskem jeziku: Exeant omnes, t. j.: Odidite vsi! Vsi odidejo razun kardi-

nalov. Kardinal dekan vstane, jih kratko nagovori ter prebere vse postave o volitvi rimskega papeža in tajnosti, ki mora vladati med volitvijo. Zatem stopijo kardinali po vrsti pred altar, ter prisežejo na vse cerkvene postave. Tudi varuha celega „Conclave-ja“ kneza Chigija pokličejo, da priseže. Knez pride v spremstvu štirih vojakov, odloži meč, položi roko na evangelijske bukve in priseže. Tudi vsi drugi stražniki in služabniki morajo priseči. Ker je že noč, sklene se prva seja. Kardinali se podajo vsaki v svojo sobo.

Ko se popolnoma stemni, preišče „Camerlengo“ ves Conclave dvakrat, ali ni morda še kak nepoklican gost zaostal. Ob osmi uri in pol po noči pride knez Chigi od zunaj, ter zapre od zunaj velika vrata — edini vhod v „Conclave“ — dvakrat, znotranja vrata pa zapre sam „Camerlengo“ Peči tudi dvakrat. Vse to treba na tanko protokolovati, drugače se izvolitvi novega papeža lahko vgovarja.

V „Conclave“-ju je bilo zaklenjenih 60 kardinalov, ki ne smejo več oddaljiti se, dokler ne izvolijo novega papeža. Manjkali so štirje kardinali, ker živelo je oni čas štiri in šestdeset kardinalov.

Ob deseti uri po noči je vodja celega „Conclave-ja“ še enkrat vse prostore preiskal, ali se ni morda priklatil kak nepoklican gost in ali je vse prav dobro zaprto. — Drugi dan, 19. februarja, bo volitev!

Narodno gospodarstvo.

Trtna uš in trtoreja je imé novi 116 strani obsegajoči knjigi, kojo je spisal Ivan Belè, učitelj na vinorejski šoli v Mariboru; tiskal in založil Drag. Hribar v Celju. Cena mehko vezane knjžice je s pošto vred 45 kr. Vinorejencem bo ta knjiga gotovo dobro došla zlasti po onih krajih, kjer preti trtna uš uničiti vinograde, zato jo toplo priporočamo.

Vrednost gozda. Iz gozda puhti po noči gorkjši zrak v nezaraščeno zemljo, ker črna prst v gozdu dalje vzdržuje gorkoto. Tako gozd pomaga, da jeseni ni prezgodaj slana. Po dnevu v gozdu izhlapeva mnogo vodne pare in se vsled tega zrak ohlaja. Hladnejši zrak se na vse strani širi iz gozda in mnogo pripomore, da ni prehude vročine. Gozd nase vleče slano in meglo in jo zgošča, ter tako pomore, da gre dež. V gozdnih krajih torej nimajo hude suše. Gozdi so dobro varstvo proti velikim viharjem in branijo, da ob hudih nalivih zemlja ne odnese prsti z gora. Gozdi odvrta povodnji. V gozdu ostane ob dežji mnogo vode po listju in ne steče naravnost dalje. Zaradi tega pa iz gozda ne pridero po plohi hitro vode, ki bi razdirale. Iz gozda se voda bolj polagoma odteka. Iz povedanega je vidno, da imamo od gozda poleg neposrednih,

tudi jako mnogo posrednih koristij. Zato pa, Slovenci, varujte svoje gozde. (Mir).

Ne vlivajte mošta v plesnjeve sode. Naši vinogradniki še vse pre malo pazijo na prepotrebno snago tako pri vinski posodi, kakor tudi v vinskih kletéh. Nasledek te malomarnosti je pa dostikrat ta, da se jim sicer dobro blago spridi in pokvari in da potem tudi na svoji vrednosti zgubi. Zlasti pa se pri nas prepogostokrat zgodi, da se vino spravi v sode, ki diše po plesnobi. Da se vino v takih sodih navzame tudi tistega zopernega duha po plesnobi, ve pač vsakdo. Zato pa vse vinogradnike opomnimo, da svoje sode, preden jih rabijo, dobro preiščejo in ako nimajo lepega duha, tedaj jih naj nikar popred ne rabijo, dokler jih niso popolnoma uředili. Je-li pa sod lep ali ne, to se kaj lahko izvé, ako se na vehi v sod pihne ter takoj povoha; ako ima sod v sebi kako nesnago, ti le-ta takoj udari v nos, in ti veš, da sod ni za rabo, preden se ni do dobrega osnažil. Pa ne le kmetje, temveč tudi tržani in meščani vlivajo dostikrat vino v nesnažne sode. Še lansko jesen je neki krčmar-mesar B. v slov. trgu Š. dalj časa točil po plesnobi smrdeče vino. Taka zanikernost je res neodpustljiva! („Ed.“)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Državni zbor je sklican na 10. oktobra. Pripravljenega je že dokaj gradiva za zborovanje, n. pr. proračun za l. 1894, razni predlogi za izvedenje uravnave valute, predlog zastran deželne brambe, zastran vojaških novincev za leto 1894,

predlog o izjemnem stanju v Pragi. — Na mesto umršega ministra Bauer-a je državnim vojnim ministrom imenovan pl. Krieghammer, bivši vojni poveljnik. — Dne 22. sept. našli so na Dunaju anarhično delavnico za izdelovanje bomb in skrivno tiskarno, mnogo anarhističkih tiskovin, mnogo spisov,

iz katerih je razvidno, da so anarhisti nameravali velike hudobije, tudi bomb in petard in pikrina, neke dinamitu podobne raznesljive zmesi. Zaprli so anarhista Fr. Haspela in St. Hänela, ki sta imela shranjene te reči v svojem skupnem stanovanju, in še nekaj drugih anarhistov na Dunaju in v Pešti. Zaprti anarhisti nočejo ovaditi svojih sokrivcev.

Tržaški mestni zbor je v seji 21. t. m. pritril predlogu verifikacijskega odseka, naj se potrđita volitvi svetovalcev Nabergoja in Dolenca, ker dotična poizvedovanja niso dognala ničesar, kar bi kazalo na nezakonitost teh volitev. Zatem je mestni zbor pooblastil župana, da razpiše dve dopolnilni volitvi, ker sta bila Nabergoj in Mauroner po dvakrat voljena.

Tirolci slavijo velike slovesnosti. Pripredili so razstavo v Inomostu in postavili spomenik Andreju Hofer-u. Dne 28. sept. prišli so osebno cesar, nadvojvoda Karl Ludvik, minister Taaffe in Welsersheimb in druge imenitne osebe, da s svojo pričujočnostjo počasté Avstriji vedno zvesti tirolski narod. Ob 10. uri pred okritjem spomenika je Njeg. Veličanstvo v krasnem govoru imenoval Andreja Hofer-a moža, ki je bil najplemeniteje utelesenje duše tirolskega naroda, enako velik v sreči in nesreči, junak pri zmagi kakor v smrti, itd. Popoldne obisk razstave. Kjerkoli se je pokazal cesar, pozdravljalo ga je ljudstvo z največim navdušenjem. — Tirolski Lahji vse sile napenjajo, da bi dobili samoupravo za južni del dežele. Razdelitev Tirolske v dva dela bi bila v škodo državi, in Lahji bi ne bili zadovoljeni, temveč bi še bolj težili v Italijo.

Na Češkem imajo izjemno stanje, to je, obustavljene so pravice o snovanju društev, o izdavanju tiskovin in za jedno leto poslovanje porotnih sodišč. Vklub temu pa izgredi ne pojemljajo, ker so ljudske strasti do skrajnosti razburjene. Pri izgredih krivi so mnogo socijalni demokrati, na katere vsled razpora med narodnima strankama ni nikdo dosti pazil, in so delali, kar so hoteli; zdaj pa vse take izgrede liberalni nemški listi zapisujejo na rovaš Čehom. Zarad izjemnega stanja je srednješkolskim dijakom prepovedano zvečer izostajati na ulici čez določeno uro, namreč v jeseni in spomladi čez osmo uro, po zimi čez sedmo in po leti čez deveto uro. Zaprli so urednika „Českých budjevických Listov“, ker je priobčil govor Sokolov; proti uredniku „Narodnih listov“ začela se je preiskava zaradi rušenja javnega reda in miru. Vidi se, da vlada postopa z vso strogostjo in rabi moč, ki jo ima vsled izjemnega stanja v rokah. Mladočeški poslanci izdajo predno se snide državni zbor, manifest na narod, v katerem pojasnijo svoje stališče nasproti izjemnemu stanju.

V Ogrskem državnem zboru je fin. min. Weckerle naglašal, da je mnogo upanja, da se ugodno izvrši vrejenje valute. Predloženi proračun za leto 1894. kaže: Rednih dohodkov = 416,608.094 gld.; stroškov: 394.532.835 gld. Toraj prebitka 11.688. — Ob času vojaških vaj je cesar v odgovorih raznim deputacijam dal razumeti, da mu niso všeč nekateri pojavi na Ogrskem. Zaradi tega je neodvisna stranka predložila interpelacijo na ministerskega predsednika. Da stvari na Ogrskem niso vse pravilne, razvidi se najbolj iz duha, ki veje mej neodvisno stranko v državnem zboru. Ko se je utemeljevala omenjena interpelacija, zaklical je poslanec Ugron: Nas naj nikar ne strašijo z Dunajem, mi nismo Avstrijci!

Hrvatskega zbora predsednik Mirko Hrvat je umrl 21. septembra. Rojen v Zagrebu l. 1826. pridružil se je l. 1848. narodnemu pokretu in bil povsod prvi, kjer je bilo treba govoriti proti Madjarom. Ko ga je škof Strossmayer imenoval ravnateljem škofijskih posestev, se je pridružil Strossmayerjevi politični stranki, in od l. 1861. bil eden najodličnejših članov narodne stranke. Ko je narodna stranka postala vladna, to je madjaronska bil je tudi on vladen in l. 1886. je postal predsednik hrvatskega sabora, in kot tak se je skazal povse vrednega zaupanja, katero je imel do njega ban Khuen-Hedervary.

Vnanje države.

V Rimu so bili zaradi poboja Lahov na Francoskem precejšnji nemiri, posebno pred palačo Farnese, v kateri so izgredniki razbili nekoliko šip. Zaradi tega je rimski prefekt, senator Calenda de Tavani vpokojen, na Francoskem pa je bil mestni župan v Aigues-Mortez u, kjer so Lake pobili, od vlade opravičen in celo pohvaljen. Zato je rimski prefekt objavil pojasnilo, v katerem pravi, da v palači Farnese ni bilo nič toliko šip pobitih, kolikor je bilo umorjenih Lahov na Francoskem in vendar.... Med tem, ko bo rusko brodovje v Tulonu, pride angleško v laška mesta. Obišče najprej Genovo, in ostane tri tedne v Italiji. — Pravosodni minister Santamaria je odložil svojo službo, baje zato, ker ministerski predsednik Giolitti pripravlja nove napade na katoliško cerkev; kralj je sprejel ostavko in imenoval na njegovo mesto senatorja Arma. — Laška je v finančnem oziru v jako težavnem stanju; ker se vlada iz kritičnega položaja ne more izkoptati, odločila se je za vpeljavo novih davkov, kar Lahom gotovo ne bo všeč.

Na Nemškem se protisemitje močno gibljejo. Shod za shodom imajo in posvetujejo se o programu in organizaciji svoje stranke. Opaža se pa nekaj jako sumljivega pri njihovem početju. Prav pridno začeli so agitirati proti plemstvu, in bati se je, da ljudstvo od samega sovraštva do plemenitavev ne bo opazilo židovskih sleparij. To je ljulika, ki so jo židi zasejali v društvu.

Na Francoskem so pojmi povse zmešani; verno in neverno, katoliško in framasonsko, vse se križa. V Vancouleur-su se je položil temeljni kamen za spomenik Devici Orleanski, katero si katoliška cerkev lasti kot svojo junakinjo in svetnico. Minister Poincare je v svojem govoru nekako pokazal, da mu katoliška cerkev ni nič več, kakor kaka druga skupina, in Irans jo imenoval osnovateljico francoske domovine, katera je našla svojo moč in končno trajnost v francoski revoluciji! Devica Orleanska in francoska revolucija v enem košu!

Na Angleškem počiva državni zbor, a politika ne miruje. Gladstonovi privrženci se silno jezé nad gorenjo zbornico, ki je zavrgla zakon o samoupravi Irski. Začeli so agitacijo, naj se gosposka zbornica preosnuje, ali pa odpravi, ker v sedanji sestavi ni za nobeno pozitivno delo, pač pa ovira delovanje parlamenta.

Na Španskem se sliši zmiraj o zarotah, o ustankih in bombah. Pri vojaški paradi v Barceloni vrgel je nekdo bombo pod konja maršala Martineza Camposa, čigar zdravje se je po najnovejših poročilih shujšalo. Ministerski predsednik si je zlomil nogo. Kralj Alfonz XIII. imel bo za birmskega botra sv. Očeta Leona XIII.

Dopisi in razne novice iz slovenskih in drugih krajev.

Iz Tolmina. (Izv. dop.) Dne 13. septembra so se zbrali duhovniki cele dekanije k drugi pastoralni konferenci. Vdeležili so se je skoraj vsi. Uprašanja so se kmalu rešila, ker so bila lahka in kratka.

Popoldne ob 2. se je vršilo važno posvetovanje, h kojemu so prišli tudi nekateri tolminski tržani. — O tem pa prilično.

Dne 13. sept. so se vršile volitve v občinski zastop. Kar se je davno mislilo, tako se je zgodilo. V 3. razredu je 630 volilcev; od teh je volilo 182 za Kacafurovo stranko, 6 za „neodvisno-narodno“ (!) stranko; v 2. razredu je 161 volilcev, od teh je volilo 89 za Kacafurovo stranko, 0 za „neodvisno-narodno“ stranko; v 1. razredu je 74 volilcev, od teh je volilo 34 za Kacafuro, 0 za „neodvisno-narodno“ stranko.

Torej 24 mož je izbranih, ki bodo volili zopet Kacafuro županom.

Med izvoljenimi se nahaja tudi preč. g. dekan, in to je, kar najbolj peče „možke“ liberalce.

Pred volitvami dobili smo v roke tiskan poziv na volilce, v katerem se očita Kacafuri „odvisnost“, „žep“ itd., in se priporoča Oskar Gaberščik, krčmar in trgovec, ki je pri zadnjih volitvah skupaj s Kacafuro pomagal prekucniti Devetaka.

Vkljub vsem načrtom in tiskanemu pozivu, zmagal je Kacafura.

St. Viška gora. (Izv. dop.) Mož je šel v domače močile kopat se. Bil je nekoliko vinjen. Tovariši so ga v prvo izvlekli iz vode, pa on je šel v drugo va-njo in se ni več vrnil iz nje živ, nego izvlekli so ga mrtvega. Nekateri hočejo reči, da je bila tudi slaba volja pri njem. Kdo more vedeti?

Cesto iz Št. Viške gore do Roč smo napravili. Zdaj je vrsta na Slopljanah, da jo popravijo skoz vas in dalje. Seveda sama občina bode težko zmogla, ker je cesta pregrda. Oglasiti se bo treba pri cestnem odboru, da preudari nekoliko podpore vsaj za najnujnejša popravila.

Bog nam je dal letos veliko sadja. Ljudje delajo iz njega mošt in kuhajo žganje. Škoda, da ljudje premalo skerbijo za dobro posodo.

Iz idrijske doline. (Izv. dop.) „Kaj bo po zimi?“ dejal je župnik, obiskujoč svojega duhovnega sosedo, „ljudje bodo letos pili, da bo groza“. Dá, v skrbeh so dušni pastirji uže zdaj, ker vsaka bajta bode letos imela žganje.

Včasih so kmetje sadje večinoma sušili in potem po zimi je vživali, zdaj pa se iz njega različne pijače delajo.

Ce bi ljudje pijače hranili do poletja, ko je najbolj potrebujemo, naj bi uže bilo. Toda redki so, ki imajo toliko pameti, da bi to storili; navadno do velikonočnih praznikov so vse posode prazne. Ob košnji pa se morajo zadovoljiti večkrat s slabo vodo in s kupljenim žganjem, oziroma špiritom.

Tudi se je bati, da bodo v zimskem času poboji in pretepi na dnevnem redu, posebno v tistih krajih, kjer župani silno malo ali nič ne gledajo na krčmarje in šnopsarije, kjer se pozno v noč popiva in igra.

Občinski red sicer pravi: „Ena najpoglavitejših dolžnosti ali nalog županovih je ta, da oskrbuje krajno policijo“... (§ 55.) Pa, kdo se zmeni za ta paragraf? In če sami župani, ki so ob enem krčmarji, ponočnjakom potuho dajejo, kakó bode od drugih to zahteval?

O kakó silno škodljivo je in nemodro, da se županom in podžupanom volijo krčmarji in lastniki šnopsarij, Dokazano je iz vsakdanje skušnje, da v takih županijah posestva gredó na boben, ker premoženje se steka v dva, tri žepe. — Bog pomagaj!

Od istrsko kranjske meje. V mnogih škofijah, posebno v Ljubljanski in Lavantinski, imajo duhovniki hvalevredno navado, da praznujejo pet in dvajsetletnico, odkar so nastopili duhovno službo; in sicer iz dvojnega blagega namena, da zahvalijo vsmiljenega Boga za obilne milosti, katere so prejeli v teku četrstoletja, in da se spominjajo mrtvih sobratov, zraven pa ponovijo vez bratovske ljubezni. Dne 12. septembra so se sešli č. gg. duhovniki, nastopivši službo l. 1868. pri svojem tovaršu v Podgrajah, da so obhajali 25letnico. Dva slavoloka pred duhovno hišo in pred cerkvenimi vrati sta naznalovala izredno slovesnost. Ljudstva praznično oblečenega se je zbralo, kakor o večih praznikih. Cerkev je bila natlačeno polna, a mnogo jih je stalo od zunaj. Šolska mladina s cerkveno zastavo spremlja sreberno-mašnike v cerkev. Po starem običaju so bile najprvo mrtvaške molitve za mrtva duhovna tovariša. Sv. mašo za nju je daroval preč. dr. P. Tomasin; zatem je v vrlo lepem govoru pojašnjeval namen današnje slavnosti veleč. g. J. Varto. Slovesno sv. mašo z asistenco i zahvalno pesmijo je imel veleč. g. župnik St. Jakobski K. Mosè. Ker ljudstvo še ni videlo take slovesnosti, je bilo jako razvesljeno, da so si gg. semijubilanti za to izvolili Podgraje, temveč ker je duhovnija jako oddaljena i do nje slaba pot. Razun brzozavnih pozdravov je preč. gosp. Ivan Bilo, mnogočislani pesnik, pozdravil jubilate s prelepo čestitko v vezani besedi.

Iz Štajarskega. Že precej dolgo je od tega, kar Vam je cenjeni „Primorski list“, kateri je tudi nam Štajarcem dobro došel, nekaj novic iz naše mile dežele poročal. Mnogo se je spremenilo od tistega časa. Vesela pomlad se je tudi nam nadepolno rodila pa ni jej bilo obstanka, morala se je vročemu poletju odmakniti. Pa tudi ta letni čas že jemlje slovo in že se bliža za kmeta toliko zaželjeni jesenski čas. Saj ravno zdaj pričakuje obilnega sadu. In hvala Bogu, pri nas so poljski pridelki, ker jih ni grozna toča pokončala, dasi je žalibog tudi pri nas mnogokrat klestila, dokaj lepi. Tudi sadno drevje je letos zelo rodovitno. Posebno češpelj in sliv smo obilo dobili; breskve, tudi prav polne, zdaj lepo zorijo. Tudi v vinogradih se kaj lepo kaže. Nadjamo se obilo vinske kapljice, ako nam še zdaj ne ugonobi naše nade kaka nevihta. Za živinski živež je tudi pri nas zelo huda. Mnogo gospodarjev je moralo vsled tega svojo živino za malo ceno prodati. Tudi za naprej bo slabo za imenovani živež; trava je bila sicer lepa, pa sena skoraj nič ni bilo, ker se je blagodejni dež še le pozno oglasil.

Ponikve. Od meseca julija t. l. prišli smo pod poštni okraj Podmelec. Prejšnji župan stanujoč na kraju županije v Rakovcu, potegoval se je za Podmelec na vso moč. Na rokó sta mu šla tudi tukajšna dva občinarja, katerih eden je pred kratkim zapustil ta svet. Zato zdaj nimamo tudi c. kr. pismonoše; ta posel opravlja za silo drugi.

Kdor pozna naše krajevne razmere, posebno strmo in dolgo pót skoz Rakovec v Podmelec, mora se čuditi, da so oblastnije prepustile to nenaravno

zvezo. Iz Podmelca na Ponikve se rabi ob lepem vremenu poldrugo uro; po zimi pa je pot, vsled velikih zametov, večkrat zaprta.

Vrhu tega katastralna občina Pečine spada pod županijo Ponikve. Vsled najnovejše zveze s Podmelcem, se je naša županija razdvojila tako, da mora županstvo posebej obhodnika imeti za Pečine, kar prizadeva stroškov.

Zdaj zahaja iz Dol. Tribuše c. kr. pismonoša le petkrat na teden na Pečine, Slap, Roče, Prapetno in Št. Viškogoro, ker pismonoši iz Dol. Tribuše se je znižalo plačilo in dalo pismonoši za Ponikve-Podmelec.

V Podmelec mora c. kr. pismonoša trikrat na teden in sicer vsakokrat mora dvakrat napraviti strmo pot skoz Rakovec, za kar baje dobi 100 gld. Nihče mu tega ne zavida! Tako tedaj se je gosp. poštnemu upravitelju v Podmelcu posrečilo priklopiti Ponikve k svoji „malhi“, vkljub odločnemu odporu tukajšnjih občinarjev.

Ob svojem času so seveda občinarji želeli priti v Podmelec, ker je bila Sv. Lucija preoddaljena; ali zdaj, ko zahaja pismonoša iz Dol. Tribuše na Pečine petkrat na teden, je vendar najprimernejše, da bi pismonoša iz Ponikve zahajal na Pečine, ki je komaj 20 minut oddaljeno in skoraj po ravni cesti. Za taisto plačo bi mi dobivali pisma petkrat na teden, kakor vse druge občine na Št. Viškogorski planoti.

Slap, Roče, Pečine, Ponikve, Prapetno, Št. Viška gora, vse te občine uže narava veže skupaj. zato bi morale imeti vse te občine eno poštno zvezo, kar bi bilo celemu temu kraju v veliko korist v kupčijskem in obrtniškem obziru. Središče vseh teh občin je Slap, ležeč na državni cesti. Za Ponikve ni primernejšega kraja za poštno zvezo, kakor je Slap. A žilibog, osebne koristi — in pohlepnost po par desetakah — nekaterih tú na Ponikvah in Podmelcu so vse te zmešnjave zakrivile. Visoko c. kr. poštno vodstvo vse to prav dobro vé in spozna nenaravno zvezo s Podmelcem, toda različni obziri, posebno pa upor c. kr. poštarjev, kojim je prva stvar na svetu in glavna: lasten žep, so zabranili toli koristno zvezo za ves okraj.

Ako bi bil poštni urad na Slapu, do 3 popoldne bi bile vse tukajšne občine: Roče, Pečine, Ponikve, Prapetno, Št. Viška gora vsak dan lahko s pošto priskrbljene za manjšo plačo. Zdaj baje dobiva pismonoša za Tribušo 300 gld. in za Podmelec 100 gld., skupaj 400 gld. Za to primeroma veliko svoto dobivajo Ponikve le trikrat na teden pisma, druge občine pa petkrat. — Ali ni to krivica? Zakaj bi toraj ne dobivali vsi vsak dan pošto za manjšo plačo? Sedanji gosp. župan spoznavši to krivico je té dni uže uložil prošnjo, da bi pismonoša iz Ponikve hodil po pisma na Pečine in ne misli mirovati, dokler se zopet stara in naravna zveza ne ponovi. Tako je prav! Vsaka javna oseba mora v prvi vrsti gledati na to, da koristi občnemu blagru, ker ta je prvi, lasten žep je še le v drugi vrsti.

Iz dolenjske županije v Brdih. (Izv. dop.) Meseca avgusta so se vršile volitve v občinski zastop pri Beponu v Jenkovem, na kraju županije. Prejšnji župan je upal s tem zmagati, pa ni šlo. Misлил je s pomočjo Lahov priti do večine.

Do zdaj sti se borili dve stranki, slovenska in laška. Nekaj let sem je vedno le slovenska stranka zmagovala. Pa župan iz Kožbane je začel preveč

brezobzirno postopati. Tudi računi niso še izgotovljeni, kar dokazuje prihod znane osebe — iz Gorice, ki posebno dobro pozna manipulacijo pri občinskih računih. — Ta možicelj — mora biti res povsod!

V 3. razredu je zmagala županova stranka; v 2. in 1. pa nasprotna stranka. Do zdaj je bilo županstvo v Kožbani tudi na kraju županije, kar je bilo posebno za Dolenje, Rutarje, Jenkovo silno neprikladno. Zato so se združili Slovenci in Lahji, da bi dobili županstvo v središče županije. Središče županije so pa Hruševlje, kjer je bilo poprej županstvo. In tú bo odslej najbrž župan imel svoj sedež.

V sosedni županiji v Biljani so bile tudi volitve v občinski zastop. Stali sta si nasproti dve stranki: „za“-plesalna in „proti“-plesalna stranka. Na čelu „proti“-plesalni stranki so stali: odločni župnik iz Šlovrenca, g. vikarij iz Fojane in pa g. kapelan iz Biljane. Ti gospodje, imajoč pred očmi hude nasledke pogostih plesov, mislili so prodreti s tako stranko, ki bi izbrala županom moža, da bi, če ne zabranil, vsaj omejil javne plesse. Toda vmes so prišle take okoliščine, da za zdaj ni šlo. Biljanci so hud pritisk izvršili na vplivne osebe — češ, župan mora ostati v Biljanski fari. Nekaterim je bilo bolj mar, da imajo župana v svoji sredi, nego pa župana, ki bi zabranjeval nesrečne plesse.

Županom je voljen I. Šfiligoj iz Dernovka. — Kmalu po volitvi je novo županstvo dovolilo ples blizo meje Šlovrenske fare Gosp. župnik iz Šlovrenca pa, videč to nagajivost, je rekel v cerkvi: „Fantje in dekleta, šiba božja nam je letos milostno prizanesla, okoli in okoli je povodenj in toča veliko škode napravila; naša fara se sme letos ponašati z izvanredno dobro letino. Prosim Vas, ne hodite mi na ples... Pomagalo je. Osnovatelji plesa so imeli velikansko zgubo. Opomniti je tu treba, da uže sedem let ni bilo plesa v Šlovrencu. To so uspehi odločnega in gorečega dušnega pastirja!

V Šlovrencu se je napravila nova kupula na zvoniku, u cerkvi novi stoli; kmalu bodo orglje v delu, nove stopnjice v cevkev so uže narejene. Pred leti se je napravil krasen farovž, okoli njega prav lep vrt. Čast, komur čast!

Umril je dné 7. sept. Ant. Kocijančič, posestnik, skoz dolgo let cerkveni ključar, oče župnika iz Roč; bil je gg. župnikom vedno velika podpora. Mož je malo govoril, veliko delal.

Iz Rihemberka. Na kvaterno nedeljo 24. sept. smo imeli semenj ko vsako leto. Pripeljali so polno blaga nekaj dobrega, še zaležanega. Vsi Goričani so znali slovenski. Koliko so pa razprodali, ne vem povedati. — Naj še povem, kaj se je umislila naša sicer pohlevna Branica ravno tisti dan. Hotela je pokazati od drugod došlim semnarjem, kaj se upa. Stopila je iz bregov in zalila nizke ceste, da niso mogli ljudje domu. K sreči je bil tam neki kraški Omnibus, ki je ljudi prenašal. Ob ti priliki vprašamo narodno-napredne Rihemberčane, kedaj si pač napravijo svoj Omnibus, kakor ga imajo v Tomačevici in v Prvačini?! — Nesreča pa bi se bila kmalu zgodila c. kr. pošti. Valovje je uže izpodnašalo voz in bi ga bilo odneslo, da niso priteli na pomoč srčni fantje, ko so slišali glas trobente. Vprašamo pa: zakaj so ceste tako nizke? Prav bi bilo, da se potožimo dr. Rojciu ali pa kateremu naših bodočih poslancev. Škoditi ne more. — Trgatev je obila in

blago dobro. Cena je uže primerna po 12—14 hl. Naj bi bili letos ljudje trezni, da si opomorejo do blagostanja. —i.

Iz Dornberga. Naša občina se je oddahnila od velikega straha, ki so ji ga prizadeli nesrečni Prvačanje z vtokom proti izvolitvi našega valezaslužnega Ferd. Perozzi-ja. Očitali so mu baje neke stvari, katerim ne vem pravega imena. Pokazalo se je, da je vse neresnično. Pomilujemo nezadovoljne volilce iz solnčne Prvačine. Sicer pa je stvar zanimala tudi više politične kroge v Gorici, ker je mož tudi tam vpliven. Pri zadnji volitvi v državni zbor se je pokazal kot prvoboritelja prerujenega društva „Sloga“. Žrtvoval je čas in denar, ker je vedel za kaj je šlo. Morda mu zdaj uže hrbet obračajo v Gorici, kar ga pa ne more žaliti, ko mu je narod izkazal svoje brezpogojno zaupanje. Ako je hotel, je bil lahko župan. Volili v Prvačini pa naj si zapomnijo, da večina naroda je na naši strani, t. j. na levi strani zelene Vipave.

Iz Gorice. Bliža se občni zbor političnega društva „Sloga“. Ker je tako društvo v deželi, morali bi se vsi rodoljubje veseliti občnega zbora. Ali žalostna resnica je, da se ga nikdo ne veseli. Ako bo zborovanje mirno, bo suhoparno, ker izostanejo načelna vprašanja; ako bo viharo (ko lansko leto), bode le razkrilo skeleče rane, koje so vsekali narodnemu življenju nedorasli dečaki. Prepira noben občni zbor ne poravnava. — Lani se je zahtevalo od državnega poslanca naj vstopi v jugoslovanski klub (ko ga še ni bilo) in naj glasuje z Mladočehi proti vladi. Ta imenitni predlog je stavil vpliven politik v Gorici g. Miha Makuc iz Grojne, kojemu se je z večjo ognjevitostjo bridružil dr. A. Rojic. Razprava o tem predlogu je bila dolga, smešna in žalostna. Kaj bo še le letos, ko je grof Taaffe tako grozovito mahnil po ljubljencih Mladočehih? Zadnja „Soča“ ni nič zadovoljna z onimi strankami, ki bodo v državnem zboru grofa Taaffe-ja še pohvalili, da je vdaril po „novohusitih“. Iz tega bi skoraj povzeli, da bo nje poslanec glasoval proti vladi, ako bi ne vedeli, da v politiki ne velja načelo, ampak vspeh (mrvice). — Od naše strani naj povemo eno samo željo rodoljubnim zborovalcem. Radi bi slišali enkrat kaj načelnega iz ust naših prvakov. Naj tedaj letos ne nastavljajo za glavnega govornika g. M. Makuca, ampak nastopijo naj bolj zmožni možje: dr. Rojic, prof. Berbuč, A. Strekelj ali še drugi. Še posebno radi bi slišali onega gospoda, ki je lansko leto po občnem zboru (pri kozarcu rujnega Vipavca) trdil, da je dr. Mahnič nalašč zasejal mladočestvo po Goriškem, da bi ž njim kovaril proti g. državnemu poslancu. Mi bi ga radi slišali treznega, da bi dokazal, kar je trdil. Obrekovati se ne sme. Želimo torej jasne besede na javnem odru po brezštevilih tajnih posvetovanjih.

Na smrt bolan je č. g. Mih. Bolter, stolni vikar v Gorici. Priporočamo ga v pobožno molitev.

Č. g. Sajovic, župnik v Slavini pri Postojni je bil od Nj. Vel. cesarja odlikovan s zaslužnim križem s krono.

Volitev slovenskih poslancev Nabergoja in Dolenza v tržaški okolici je bila po sporočilu verifikacijskega odseka v mestnem zboru, dné 21. sept. soglasno potrjena. Ta „soglasno“ je res nekaj čudnega potem, ko je bilo toliko krika, da ste bili te izvolitvi nepostavni. Pa s pametjo se kregati je dandanes v modi.

Cerkvene vesti iz tržaške škofije. Č. g. Ignacij Škobrtal je bil 17. sept. posvečen v mašnika.

Župnijski izpit so dovršili č. g. Fr. Haček, Ant. Nedved, Fr. Stefanutti, Ant. Ulcigrai. Jos. Velharticky in Ludv. Zvaček.

Kot bogoslovci so na novo sprejeti gg. Aničič Iv., Antonaz Ang., Červar Sim., Fiamin Dom., Gržinič Nik., Horvat Fr., Peršič Fr., Tancabel Iv., Vaselli Vikt. in Walker Emil.

Zakrament sv. Birme bodo delili preuzv. g. škof: dné 8. t. m. v Dolenjivasi, 9. v Vranjah, 10. v Boljumu, 11. v Pazu, 12. v Sušnjevici in Brdu, 13. v Čepiču, 14. v Kozljaku, 15. v Kršanu.

Duhovske spremembe v goriški nadškofiji. Gg. novomašniki za kooperatorje: Budin Jos. v Miren, Pipan Val. v Šempas, Geat Ant. v Oglej, Kroupa Friderik v Komen, Makarović Iv. k sv. Roku v Gorici.

Za farne oskrbnike: Moretti Dom. v Oglej, Jordan Evgen v Ronke in Rejec Jakob v Komen.

Novoimenovani župniki: Vč. g. Jos. Fabjan župnik v Čepovan za župnijo Sv. Lucije na Mostu in vlč. g. Caneva Jakob župnik v Medeji za župnijo Romans.

Nove sv. maše. Dné 24. septembra daroval je prvikat sv. mašo č. g. Mosettig v Tržiču (Monfalcone). Na rožensko nedeljo pa č. g. Koršič v Solkanu in č. g. Blažko v Lokavcu. — Mladim delavcem v Gospodovem vinogradu voščimo vso srečo.

C. kr. notar I. Zenković se je ustanovil v Trstu dné 21. septembra, ter odprl svojo pisarno v via S. Spiridione šte. 3.

Premeščenje. Č. g. I. Marzidovšek, c. in kr. vojaški kaplan v Gorici pride v Trst v enako službo.

Imenovanja in premeščenje. Dr. Fr. Dukič, okrajni sodnik v Bovecu, pride v Sežano; M. Rutar, okr. sodnik v Podgradu, v Kanal; Christofoletti, pristav pri okrožnem sodišču v Gorici, je imenovan okrajnim sodnikom v Podgradu; Bartolomei, sodni pristav v Koprju, imenovan sodnikom v Bovecu; Chersich, namestnik državnega pravdnika v Rovinju, pride v Trst, na njegovo mesto v Rovinju pa sodni pristav v Sežani J. Okretič.

Lloydova uprava nameruje, kakor poročajo listi, odpustiti več sto delavcev. Ako se ta vest obistini, bode gotovo dolžnost kompetentnih krogov poskrbeti tem revežem družega zaslužka; ako ne, kedaj bo konec že itak velikej siromasčini delavskih krogov v Trstu? Sto in sto rok že čaka dela, da si zaslužijo kruha; ako se jim pa še to vzame, kar imajo, kaj potem? Socijalno vprašanje sili z vso močjo na hitro rešitev, in ako ga ne bodo rešili pravočasno pametni možje, se bo rešilo samo.

Dolenjska železnica od Ljubljane do Kočevja je bila slovesno otvorjena dné 27. sept. Navzoč je bil trgovinski minister Bacquehem.

Vremenska nezgoda. Dné 26. sept. proti večeru nakopičili so se črni oblaki prihajajoči do severozahodne strani, iz katerih se je vtila velikanska ploha, a žalibog po nekaterih krajih, zlasti v Koprskem okraju, tudi gosta in debela toča, ki je malone vničila zadnji up revnega kmeta. Lepo grozdje, že dozorelo, je vse razbito, deloma tudi od viharja na tla pometano. Revni ljudje kar jočejo velike žalosti. Bog pomagaj!

Šolsko leto 1893/1894 pričelo se je danes v goriški bogoslovnici s „Pridi sv. Duh“. Zvečer pa pričele so se pardnevne duhovne vaje.

Od Lahov se učimo. Pod tem naslovom se poroča „Slovenca“, da je goriški mestni zastopnik Venutti interpeloval župana, zakaj da so brez povoda odstavili zdravnika Bramo, ki je bil nastavljen na goriškem kolodvoru zavoljo kolere, ter ga namestili z nemškim zdravnikom vit. Schönom, ki baje ni več italijanščini. To vest je bil že pred razglasil „Corriere“. Goriški glavar pa je dal po „Corrieru“ objaviti, da je zdravnik Schön več laškemu jeziku. — In mi Slovenci? Branimo i mi ob vsaki priliki naravno pravo materinščine?! Da bode imela Venutti-jeva interpelacija zaželjeni uspeh, ne dvomimo. Bodi! A goriški župan kot značajan mož biti bi moral jednako tankih ušes pravičnim slovenskim zahtevam v Gorici, a prav obratno uči žalostna zgodovina slovenske šole v Gorici. Pravica vlada v mestnem zastopu, a le takrat, kedar se krati Lahom — že tudi le dozdevno — kaka pravica ali prednost. Za Slovence ne migne z mazincem. Živimo v ustavni državi, katera jamči vsem narodom ravnopravnost, a goriški Slovenci kljubu ustavi robujejo na svoji zemlji tujcu, ter se prav pridno lasajo tujcu v zasmeh!

Slovensko-nemškega slovarja je izišel 6. zvezek od besede klalen do kruh. To prekoristno knjigo priporočamo vsem slovenskim razumnikom v naročbo.

Darila za slov. Alojzijevišče v Gorici. G. Gregorčič Ant. sen., vik. 102 gld.; g. Abram Jan, kanonik 60 gl.; gg. Tabaj And., kateh., Tomsič Jos., vik., Čerin Tom. prof., Zucchiatti Mart, žup. po 10 gld.; g. Pavletič Got., župnik 7 gld.; gg. Rutar Tomaž, vik., dr. Franc Sedej, po 5 gld.; g. V. A. 3 gld. 40 nvč.; g. I. I. v Mirnem 1 gld. — Skupaj 223 gld. 40 novč.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda je imelo dné 30. avg. svojo sejo, pri kateri so se rešile tudi šolske zadeve v Trstu. Družbini „Vestnik“ izide letos v 10.000 iztisih. Da se v Vestniku izkaže število začetkom tega leta vpisanih šolskih otrok v družbenih zavodih, blagovolé naj ona slavna podružnična načelnštva, v katerih področju so naši zavodi, omenjeno število naznaniti družbinemu vodstvu.

(„Ed.“)

Toča je pretékli teden po Brdih mnogo škodila grozdju. Že prej je gnjilo radi desetdnevnega dežja in sililo ljudi k trgatvi. Sedaj so prisiljeni trgati, kar jim je toča pustila in pobirati jagode po tleh. Žalostno!

V Sovodnjah je vdarila po noči 20. sept. strela v Cerkev. Škode ni napravila velike.

V Renčah je visokorodni gosp. grof Strassoldo odstopil od županovanja. Mi obžalujemo ta odstop in želimo rajši, da bi vsi župani odstopili, ki se s plesi prilizujejo ljudstvu in hočejo na ta malovredni način vtrditi si svoj županski stol.

V Prvačini je Ipava odnesla mnogo vinske posede, ter je nekaj razbila in poškodovala. No, eno tolažbo imajo lahko, da če jo je vzela, jo je tudi napolnila.

Naredba. Se strani magistrata se je odredilo, da se morajo na vsaka hišna vrata glavnega mesta prilepiti navodi, kako je postopati proti preteči koleri in je zaukazal magistratni svet po priporočilu namestnika višjega fizika, g. dra. Schermanna, vsem okrajnim predstojnikom vse ukreniti v očiščenju tej nevarnosti, da se prepreči epidemija. Umestno se nam vidi opozoriti slavno občinstvo, da je v epidemičnih časih najbolje preventivno sredstvo

dober konjak, kakoršnega se je izkazal v minolem letu konjak iz tovarne grofa Esterházy-ja. Ker se je ta tovarna pred kratkim preustrojila v delniško družbo, katere glavno vodstvo v prvi vrsti za to skrbi, da se za destilovanje konjaka porablja dobro, čisto vino, opozarjamo sl. občinstvo na znamke konjaka *, **, *** in **** te tovarne s posebno pripombo, da se ta konjak more primerjati z izdelki najslavnejših francoskih tovarn, mej tem ko njega zmerne cene dopuščajo vsakomur, da si ga lahko oskrbi. Dobiva se povsodi. Naslov: Delniška družba tovarne za konjak grofa Esterházyja v Budimpešti.

(„Ed.“)

Nadškof-župnik. Poljski nadškof Hryniewicky, katerega je ruska vlada odstavila od službe zato, ker je z vso odločnostjo branil pravice sv. katoliške Cerkve, ter se upiral razkolu, je prišel na povabilo namestnika grofa Badenija v Galicijo, ter kot avstrijski podanik sprejel župnijo pri Materi božji v Tuhovem. Tako je pokazal preuzv. nadškof, kako velja raje žrtvovati samega sebe, kakor žrtvovati prava sv. Cerkve!

Nesreča. V Kronbergu pri Gorici pripeljal je cerkovnik v vreči šest kil smodnika za cekveni shod. Voz ostavi pred hišo; v istem času se približa vozu 16leten mladenič s žveplenkami, hoteč zažgati po tleh raztresen smodnik; ko pa pritakne žveplenko, vžge se še drug smodnik in opečé nevarno nagajivca in 13letnega sina cerkovnikovega. Pripeljali so ju v bolnišnico, kjer sta oba za opeklinami kmalu umrla.

„Il Diritto Croato“, znani list, izhajajoč v Pulju, ki zagovarja interese hrvatskega ljudstva v Istri, preseli se početkom prihodnjega leta v Trst, kakor javi „Edinost“.

Srbski kralj Aleksander je bival te dni s svojim očetom Milanom v Opatiji.

Razstava cerkvene oprave je odprta od 1—8. t. m. v zakristiji župne cerkve sv. Jakoba v Trstu. Priredila jo je bratovščina vednega čiščenja Sv. Rešnjega telesa, ki obstoji od l. 1872., ter je imela v tem času skupnih dohodkov 13.865 gld., stroškov pa 14.215 gld., torej primanjkljaja 350 gld., kojega je prouzročil nakup blaga za letošnjo razstavo. Ker je bratovščini namen podpirati uboge cerkve, bodo dobri katoličanje tržaške škofije gotovo radi po svojih močeh prigomogli, da bo dobila še izdatnejše podpore.

KOLEDAR.

Dne 6.	oktobra sv.	Bruno ap.
„ 7.	„	Justina dev.
„ 8.	„	20. pob. ned. Ev.: Jezus ozdravi kraljičevega sina. Iščimo tudi mi pri njem dušnega zdravja!
„ 9.	„	sv. Dijonizij šk.
„ 10.	„	„ Frančišek Borgija.
„ 11.	„	„ Nikazij šk.
„ 12.	„	„ Maksimiljan šk. muč.
„ 13.	„	„ Edvard, kralj.
„ 14.	„	„ Kalist pp.
„ 15.	„	21. pob. ned. Posvečevanje cerkvâ. Ta praznik nas spominja na svetost hiše božje, pa tudi na svetost naše duše.
„ 16.	„	sv. Galop.
„ 17.	„	„ Hedviga kr., sv. Viktor šk.
„ 18.	„	„ Luka evang.
„ 19.	„	„ Peter alkant. sp.
„ 20.	„	„ Vital šk., sv. Felicijan šk. m.

Priloga „Prim. listu“ št. 19.

Cerkev in šola.

Glas ljudstva, glas božji.

Umril je v Rimu o. Bernardin iz reda Trinitarjev v glasu svetosti. Ljudstvo je hrepenelo po kakem spominku: raztrgalo je blazino in štolo, razneslo jedno stolico in malo da ne spovednico. Pogreb je bil sličen zmagonosnemu sprevodu. V cerkvi je planilo verno ljudstvo na krsto in zahtevalo, da naj jo odprejo, kar se pa ni dovolilo. Na pokopališču je poljubljalo grob. Žalovanje po ranjku je splošno, resnično in opravičeno, ker pokojni je bil odličen propovednik, zveden in moder spovednik, tolažnik in svetovalec tlačnemu in osiromašenemu rimskemu ljudstvu.

Laški katoliški časopisi pišejo o pokojnem raznovrstne zanimivosti. Med drugimi: „La vera Roma“: „Ranjki bil je izvanreden častilec Marijin. Imel je vedno pri sebi podobico blažene Device. Malokdo je imel srečo, da mu je mogel poljubiti roko. Z značilno spretnostjo segal je po podobici in jo dajal poljubovat. Tem potom je širil Marijino češčenje, se vadil v ponižnosti in skromnosti, ter zatiral v sebi častilakomnost.

Verniki so radi zahajali k njegovej sv. maši, ker se je med daritvijo večkrat zamaknil ves vtopljen v svete skrivnosti. Zdel se je vznesen nad zemljo, roke imel je kakor odvrvenele, oči zaprte, život najaz nagnjen. — V društvu se je tudi čestokrat zamaknil, sosebno, ako so se izgovarjala pogosto imena: Bog, Jezus, Marija. Časih se je moral močno siliti, da se je povrnil v navadno stanje, na kar se je prav uljudno opravičeval, da je bil razmišljen.

Mnogi, kateri so se priporočili njegovej molitvi, zadobili so velike milosti od Boga.

Zbežal je mladeneč imenitne rimske družine. Stariši bili so v velikej skrbi zanj. V bojazni, da se ne vrne, obrnili so se na o. Bernardina. On jih je pomiril in zagotovil, da se bo povrnil. Ravno se je hotel vkrcati ubežnik na neko ladijo, kar ga zadrži neka postranska malenkost, se skesa, obvesti stariše o svojej povrnitvi, se vrne, jih objame in ni jih več zapustil.

Nek visok cerkven dostojanstvenik, močno bolan, moral je na dolgo pot po morju. Prosil je o. Bernardina blagoslova, da bi srečno potoval, in da bi se mu zdravje ne shujšalo. Veselim srcem mu je vstregel o. Bernardin. Dostojanstvenik odpravil se je na pot in vrnil se na dom s povoljnim zdravjem.

Drugi list: „Patria“ pripoveduje, da je o. Bernardin poznan tudi v Ankoni. Predstavila se je gospa iz Rima imenitnej obitelji v Ankoni z zagotovitvijo, da jo je poslal o. Bernardin in jej naročil, naj streže v družini na smrt bolnemu. V tem trenutku bili so vsi hišni zdravi. Še tisti dan pride ravno v tisto družino z dežele bolan sin oskrbnika. Pošljejo mu po zdravnika. Zdravnik spozna mladeniča nevarno bolnega za tifom. Gospa iz Rima mu je stregla do smrti.

Leta 1848. so ga zaprli v Marinu, ker je govoril koncem postnih prideg prav sočutno, nežno in ljubko o papežu-jetniku in klical nad njega blagoslova iz nebes.

Sv. Očeta papeža so prosili, da bi blagovolil blagosloviti bolnega očeta Bernardina. Leon XIII. ginjeni radi gotove zgube tolikega moža, podelili so mu velikodušno svoj blagoslov in vskliknili: „glejte nov svetnik umre“. Ko so sv. Oče zvedeli, da se je preselil v boljšo večnost o. Bernardin, izrazili so željo po fotografiji pokojnega, katero so mu seveda takoj oskrbeli. — Tako laški časopisi po izpovedi vernega ljudstva. Glas ljudstva, glas božji. Kdo ve, da ne bo častila sv. Cerkev kedaj očeta Bernardina kot svetnika?!

Okrožnici.

Sv. Oče papež izdali so dve okrožnici vesoljne cerkvi. V prvi priporočajo molitev svetega rožnega venca, kot mogočno sredstvo zoper novodobna zla, katerim prištevajo posebno ta-le tri: 1. da ljudje ne marajo za skromno in delavno življenje; 2. da beže pred trpljenjem; 3. da zabijo na boljšo večnost, katere pričakujemo. Tem zlom odpomoči je treba s premišljevanjem skrivnosti sv. Rožnega venca; in sicer nam kažejo vesele skrivnosti skromno in delavno življenje sv. družinice v Nazaretu. Žalostne skrivnosti nam kažejo pot krščanske potrpežljivosti in udanosti v voljo božjo, s kakoršno sta prenašala grozovito trpljenje Jezus in Marija. Ta izgled nam daje pogum, da tudi mi voljno trpimo. Skrivnosti častitega dela pa nam predstavljajo srečno večnost, veličastvo Sina božjega in njegove presv. Matere, v katero sta dospela po dovršenem trpljenju. To nas opominja, da „nimamo tukaj stalnega bivališča, ampak da iščemo prihodnjega. To premišljevanje naj odtrga naše srce od te zemlje, da hrepeni po nebeški domovini, kje je tudi za nas pripravljeno mesto. — Tako nas uči Sv. Oče Leon XIII. pobožno moliti sv. Rožni venec, ter posnemati prekrasni izgled svetega življenja Jezusovega in Marijinega, da dospemo v srečno večnost. Poslušajmo radi ta očetovski glas, ter molimo pobožno sv. Rožni venec. — Druga okrožnica pa pretresa društveno ali socijalno vprašanje.

Katoliški učitelji.

Dne 31. avgusta zborovali so v Inomostu tirolski katoliški učitelji, ter sprejeli enoglasno tudi sledeči dve resoluciji:

1. Prepričani, da je dal Bog človeku življenje in mu pokazal njegov pravi namen — pokazal mu je tudi pravo pot vzgoje; prepričani, da je Kristus izročil pravo in nezmotljivo pot vzgoje svoji cerkvi, katera je od Njega postavljena za učiteljico in vzgojevalko narodov; prepričani dalje, da so novodobni krivi vzgojevalni nauki mnogo uzrok sedanje nevarnosti človeške družbe,

izjavlja občni zbor katoliškega učiteljskega društva za Tirolsko, da se hoče vedno in trdno držati vzgojevalnih načel katoliške cerkve.

2. Katoliško učiteljsko društvo za Tirolsko izjavlja sijajno, da hoče gledé socijalnega vprašanja zvesto ostati staremu geslu: vse za vero, dom, cesarja;

izjavlja tudi, da so pripravljene njegovi udje, na podlagi papeževe okrožnice, potegovati se in braniti toliko bolj največje svetinje svojih pradedov, kolikor bolj sta v nevarnosti altar in tron.

Kako tolažljivo je, ako se učitelji tako potegujejo za katoliško versko vzgojo. Tirolska je najbolj katoliška dežela; tudi pri njih ni vera v nevarnosti in vendar povdarjajo učitelji tako potrebo verske vzgoje. Kako je pa pri nas?

Listnica uredništva.

G. V. Gr. v Prv. Čudimo se, da ste nas krivo umeli Vi, ki ste osiveli v političnem bojevanju. „Zmerno in trezno naprej“ pravite. Dobro! Za to pa nabite ono novico na vsa vrata Prvaških politikov, morda se streznejše, da pustijo novosti in pojdejo v vinograd kopat. To bi bilo duhovno delo krščanske ljubezni. Zdravi!

Dr. Matej Pretner

odvetnik v Trstu

je preložil svojo pisarno v

Via della Dogana st. 6, I.

Čebelno-voščene sveče!

J. KOPAČ

Solkanska cesta št. 9 v Gorici

Sveče iz pravega čebelnega voska izdelujem in prodajam po 2 gl. 45 kr. kilo.

Za pristnost sveč pod mojo postavno protokolovano znamko, zagotavljam popolno jamstvo. Kdor drugače dokaže, dobi vsako odvezeto naročilo brezplačno in po vrhu še 100 gl. nagrade.

Priporoča se čč. duhovščini in č. cerke. oskrbništvom!

Čebelno-voščene sveče!

G. Likar

trgovec, GORICA. Semeniška ulica 10.

Ima v zalogi mašne in šolske knjige, sv. podobe, tiskovine za farne in županijske urade, raznovrstni papir, vsakovrstne pisarske in šolske potrebščine.

Preskrbi tudi tisk za vizitke in vsakovrstne naslove, zavitke itd. po najnižjih cenah.

Anton Urbančič

G O R I C A

trgovec s tkanino in drobnino v Raštelu št. 20

Priporoča se svojim sorojakom ter naznanja, da prodaja razne tkanine za moške in ženske obleke, ovratnice, ovratnike, nogovice, trakove, gumbe, bombaž, sukanec in sploh ves drobiž, ki ga rabimo pri obleki.

Nizke cene

Anton Jerkič

fotograf v Gorici, v ulici Sv. Klare št. 5.

Edini slovenski fotograf priporoča se sl. občinstvu, osobito preč. duhovščini v mestu in na deželi, da bi ga podpirali v njegovem podjetju. Izdeluje vsa v fotografsko stroko spadajoča dela strogo natančne in elegantne oblike.

Za delo se garantuje.

M. POVERAJ,

trgovec in krojaški mojster

v GORICI, na TRAVNIKU

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega blaga za obleko raznih stanov, ovratnike za čast. duhovščino, opravo za c. kr. častnike in uradnike, vsakovrstno izgotovljeno perilo itd. itd.

Vse po pošteni ceni.

Priporoča se vsem sorojakom, da bi blagovolili podpirati v njegovej obrti.

Bajt Ivan

krojač GORICA krojač
na Placuti hš. št. 31.

Priporoča se vsem sorojakom, da bi blagovolili podpirati v njegovej obrti.